

Ellen Vogt, Sami Uotinen

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Hallituksen esitys toimeentulotuesta annetun lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 127/2022 vp)

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Suomen Kuntaliittoa kuultavaksi koskien hallituksen esitystä 127/2022 vp.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi toimeentulotuesta annettua lakia, sosiaalihuoltolakia, kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia. Esitys toteuttaa pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteen toimeentulotuen kokonaisuudesta. Lakiesityksen tavoitteena on parantaa erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien sosiaalihuollon asiakkaiden asemaa toimeentulotuen haki-joina. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Keskeisimpiä huomioita lakiesityksen sisällöstä ja muutosehdotuksista

Käsittelyssä olevan esityksen tavoitteena on parantaa toimeentulotukiasiakkaan asemaa ja edistää asiakkaiden tosiasiallista yhdenvertaisuutta niin toimeentulotuen sisältöä kuin toimeenpanon menettelyitä kehittämällä. Hallituksen esityksen mukaan uudistus keskittyy parantamaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien sosiaalihuollon asiakkaiden asemaa. Tavoitteisiin pyritään korostamalla asiainn saavutettavuutta ja esteettömyyttä, parantamalla asiakkaan oikeutta henkilökohtaiseen palveluun, selkeyttämällä toimeentulotuen eri osien välistä suhdetta ja toimeentulotuen myöntämisessä käytettävää harkintaa sekä parantamalla viranomaisten välistä yhteistyötä. Lisäksi esityksellä tavoitellaan toimeenpanijoiden tehtävien ja vastuiden selkeyttämistä tehtävässä yhteistyössä. Käytännössä esityksellä yritetään tuoda nykyisin toimeenpanossa olevat hyvät käytännöt lain tasolle.

Kuntaliitto pitää lakiesitykselle asetettuja edellä kuvattuja tavoitteita hyvinä ja tarkoituksenmukaisina ja kannattaa asetettuja tavoitteita. Keskeisimmät lainsäädännölliset keinot tavoitteisiin pääsemiseksi olisivat perustoimeentulotuen harkinnan mahdollisuuksien lisääminen, toimeentulotuen tukilajien välisten suhteiden selkeyttäminen, hyvinvointialueiden ja Kansaneläkelaitoksen välisten vastuiden ja toimivaltasuhteiden selkeyttäminen sekä toimeenpanijoiden yhteistyömahdollisuuksien lisääminen mm. tiedonvaihdon sääntelyä kehittämällä ja selkeyttämällä.

Edellä kuvatuista keskeisimmistä muutostarpeista esityksessä pyritään joustavoittamaan perustoimeentulotuen harkintaa laskelmaan liittyvillä uusilla säännöksillä sekä kehitetään tiedonvaihtoon liittyviä säännöksiä. **Esi-tyksen vahvuuksina pidämme:**

- 6 ja 13 §:ien laskelmasta säätämisen, jonka tavoitteena on mahdollistaa perustoimeentulotuen nykyistä joustavampi harkinta esimerkiksi vähäisissä ylijäämätilanteissa
- Hyvinvointialueiden ja Kansaneläkelaitoksen yhteistyöstä säätämisen
- Asiakkaan oikeuksien korostamisen lisäämällä lakiin yhteisen tapaa- misen mahdollisuus sekä palvelun saavutettavuuden ja henkilökoh- taisuuden korostaminen säännöksissä
- Tiedonvaihtosäännösten kehittäminen, jotka vaikuttavat joiltain osin kehittyneen lausuntokierroksen jälkeen
- Kuntouttavan työtoiminnan matkakorvausten ja kulukorvausten siir- täminen kuntouttavan työtoiminnan lainsäädäntöön

Toisaalta hyvinvointialueiden ja Kansaneläkelaitoksen toimivaltasuhteet jää- vät edelleen epäselviksi pitkälti siksi, että tukilajien välisiä suhteita ei ole riittävällä tavalla selkeytetty. Jotkin yhteistyötä tukevista säännöksistä jää- vät niin ikään varsin monimutkaisiksi ja byrokratiaa lisääviksi. **Kuntaliiton ar- vion mukaan edellä mainituista keskeisistä lainsäädännöllisistä keinoista olisi mahdollista säätää selkeästi ja yhteistyötä tukevalla tavalla myös kah- den toimeenpanijan mallissa.**

Me Kuntaliitossa olemme erityisen huolestuneita ehdotetun lainsäädännön joistakin osittain alkuperäistä vaikeaselkoisemmista ja epäselvistä sään- nöskokonaisuuksista, joita olemme yksityiskohtaisemmin käsitelleet lau- suntomme liitteessä. Näistä suurinta huolta herättävät:

- perusosan alentamiseen liittyvät 10 ja 10 a §:t, jotka vaikuttavat osin toimeenpanokelvottomilta
- 13 § 2 momentti laskelmasta on sinänsä kannatettava lisäys lakiin, mutta säännöksen perustelut herättävät vakavan huolen toimeenpa- nosta ja sen kustannuksista
- 15 § sosiaalihuollon lausunnosta, joka rajaa ja byrokratisoi yhteistyötä ja nykyistä lausuntokäytäntöä epätarkoituksenmukaisesti ja tästä johtuen mahdollisesti heikentää asiakkaan asemaa
- rahoitusvastuun toteuttamisen ja kuntakohtaisen tilastoinnin kan- nalta välttämättömien voimassa olevien 14 a §:n 1 ja 2 momenttien kumoaminen siirtämättä niiden sisältöä mihinkään muualle lakiin la- kiesityksen vastakkaisesta väitteestä huolimatta
- 16 §:n 3 momentti, jossa säädetään epäselvästi ja tarpeettomasti maksusitoumuksesta mahdollisesti vaarantaen tuen perille meno

- Uusi 3 a luku, jossa pyritään selkeyttämään Kansaneläkelaitoksen ja kunnan välistä tiedonvaihtoa, mutta jonka tarkoituksenmukaisuutta ja laatua ei voida vielä arvioida, koska asiakastietolaki on vielä kesken-eräinen
- 18 b § Hyvinvointialueiden oma-aloitteisesta tiedonanto-oikeudesta, jossa soveltamisalaa on voimakkaasti laajennettu ja lisäksi asetettu uusi tiedonantotehtävä epätasaisesti.
- Kokonaan uusi 27 § henkilöllisestä soveltamisalasta, jonka suhde lain 2 §:ään on epäselvä ja perustelut ovat ristiriidassa lain sanamuodon kanssa
- 27 f §, jossa säädetään kunnan rahoitusosuudesta perustoimeentulotuesta
- sosiaalihuoltolakiin viety uusi 14 §:n 3 a) kohta, joka on vahvasti lain systematiikan vastainen, koska säännökseltä puuttuu varsinainen soveltamispykälä.

Lakiesityksessä on perustuslaillista arviota edellyttäviä muutosehdotuksia

Lakiesityksessä perustoimeentulotuen 50 prosentin rahoitusvastuu ollaan jättämässä kokonaisuudessaan kuntien vastuulle. **Kuntaliitto vastustaa rahoitusvastuun jättämistä kunnille ja edellyttää lakiesityksen muuttamista tältä osin.**

Kuntien vaikutusmahdollisuudet toimeentulotuen kustannuksiin vähenevät olennaisesti sosiaalipalvelujen järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueille. Erityisesti tässä huomiota kannattaa kiinnittää kuntouttavaan työtoimintaan, ehkäisevään ja täydentävään toimeentulotukeen sekä ennen kaikkea sosiaalityöhön. Toisaalta tämänhetkisetkin vaikutusmahdollisuudet koetaan vähäisiksi. Tämä käy ilmi esimerkiksi selvityksestä Kuntien toimintamallit ja rahoitusvastuu toimeentulotukitarpeen ehkäisyssä ja vähentämisessä (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:23). Ylipäätään vaikutusmahdollisuudet viimesijaiseen etuuteen ovat lähtökohdaisesti heikot.

Asiassa tulee tarkastella sitä, vaarantaako järjestely kunnalliseen itsehallintoon perustuvan oikeuden päättää itsenäisesti taloudestaan ja hallinnostaan. Vuonna 2022 perustoimeentulotuen rahoitusosuus on noin 3 prosenttia kuntien valtionosuuksista. **Toteamme, että sote-uudistuksen jälkeen rahoitusosuus noin 335 miljoonaa on jo lähes 9 prosenttia kuntien valtionosuuksista.** Riittävää ei ole tarkastella asiaa yleisellä tasolla, vaan tarkastelu tulee tehdä kuntakohtaisesti ja ainakin jossakin määrin ennakoiden tulevia tilanteita ja esimerkiksi mahdollista kustannusten nousua vaikkapa energia-kriisin seurauksena.

Kuntaliitto edellyttää, että kuntien rahoitusvastuun suhde kunnalliseen itsehallintoon ja erityisesti siihen liittyvään rahoitusperiaatteeseen selvitetään eduskuntakäsittelyn yhteydessä. Kuntien rahoitusvastuuta ei ole tarkasteltu tästä näkökulmasta myöskään perustoimeentulotuen Kela-siirron yhteydessä.

Todettakoon vielä, että lakiesityksen perusteella jää epäselväksi, miten rahoitusvastuun kuntakohtainen kohdentaminen on tarkoitus toteuttaa. Nykyisen lain 14 a §:n 1 momentissa mm. todetaan, että Kansaneläkelaitoksen on kohdennettava perustoimeentulotukea maksaessaan kustannukset siihen kuntaan, jonka alueella hakija tai perhe vakinaisesti oleskelee. Esityksen mukaan 14 a §:n 1 momentti kumotaan, eikä vastaavaa sääntelyä löydy ehdotetuista uusista pykälistä.

Tämänhetkisessä toimeentulotukilain 2 §:ssä säädetään oikeudesta toimeentulotukeen. Ehdotetussa 27 §:ssä säädetään henkilöllisestä soveltamisalasta. **Säännösten sisältö on osittain päällekkäinen eikä niiden välistä suhdetta ole avattu perusteluissa. Säännökset olisi tullut sovittaa yhteen valmistelussa ja lainsäädännön systematiikassa soveltamisalasäännökset tulisi sijoittaa lain alkuun.** Lisäksi 27 §:n perusteluissa on ristiriitaisuuksia pykälätekstin kanssa ja tulkintoja, joista olisi tullut säätää lailla perustuslain 80 § huomioon ottaen.

Pidämme tässä lakiesityksessä perusosan alentamiseen ehdotettuja muutoksia ongelmallisina soveltamisen ja toimeenpanon kannalta. Henkilön ohjaaminen osallistumaan sosiaalihuoltolain mukaiseen palvelutarpeen arvioon herättää kysymyksiä. Miten menetellään, jos asiakkaalle on jo tehty palvelutarpeen arvio, eikä tarvetta uuteen arvioon ole. Tällöinhän asiakas ei voi myöskään osallistua palvelutarpeen arvioon? Toisaalta, jos asiakas on Kansaneläkelaitoksen ohjaamana osallistunut palvelutarpeen arvioon, niin kuinka kauan asiakkaan laiminlyönnin jatkuessa tämä estää perusosan alentamisen 10 §:n 2 momentin mukaisesti? Miten Kansaneläkelaitos saa tiedon siitä, että asiakas ei ole osallistunut palvelutarpeen arvioon? Hyvinvointialuehan ei välttämättä tiedä, että asiakas on sinne ohjattu. Mitä tarkoitusta varten Kansaneläkelaitos lähettää tiedon perusosan alentamisesta hyvinvointialueelle? Päätöksen toimittamisesta on säädetty, mutta sen enemmän asiaa ei avata laissa eikä sen perusteluissa. Ja onko salassa pidettävän tiedon antaminen ylipäättään mahdollista 10 §:n 1 momentin mukaisissa tilanteissa?

Perusosan alennukseen ehdotetut muutokset tulee Kuntaliiton mukaan ehdottomasti arvioida myös perustuslain ja erityisesti perustuslain 19 §:n 1 momentissa turvatun välttämättömän toimeentulon näkökulmasta.

Tietojen luovuttamisen osalta huomautamme, että ehdotetusta kokonaisuudesta, jossa osa sääntelystä on asiakastietolaissa ja osa toimeentulotukilaissa, näyttää tulevan monimutkainen ja vaikeasti sovellettava. Sääntelyn tulisi olla tarkkarajaista erityisesti tietosisältöjen ja velvoittavuuden osalta. Tältä osin asiaa on tarkemmin käsitelty liitteessä.

Tietojenvaihtoa koskevan sääntelyn arviointia vaikeuttaa se, että säännöksissä on viitattu valmisteilla olevaan asiakastietolakiin, jota koskevaa hallituksen esitystä ei ole vielä annettu. Näin ollen ko. pykäläehdotusten sisällystä ei ole tällä hetkellä tarkempaa tietoa.

Kahden viranomaisen toimeenpaneman toimeentulotuen osalta on ensiarvoisen tärkeää, että tietojen vaihtoa koskeva sääntely on selkeää ja asiakkaan etua koskevan yhteistyön mahdollistavaa. Mikäli sääntely on epätasällista ja epäselvää, voi asiakkaan oikeus perustuslaissa turvattuun välttämättömään toimeentuloon vaarantua.

Esityksen taloudelliset vaikutusarviot

Kuntaliitto toteaa, että esityksen taloudelliset vaikutusarviot ovat puutteelliset. Arvioiden perusteella ei voida läpinäkyvästi tulla siihen johtopäätökseen, että muutokset olisivat budjettineutraaleja. Tosiasiassa taloudellisten vaikutusten osalta on jätetty kokonaan arvioimatta esimerkiksi ehdotetun perusosan alennuksen prosessin, mahdolliset henkilöresurssitarpeet/-vaikutukset, uuteen muodolliseen sosiaalihuollon lausuntoon liittyvät resurssitarpeet, aiempaa selkeämmästä yhteistyöstä ja yhteistapaamisista Kansaneläkelaitoksen kanssa säätämisen taloudelliset vaikutukset tai säädeltyyn laskelmaprosessiin liittyvän mahdollisen manuaalisen työn lisääntymisen taloudelliset vaikutukset.

Me Kuntaliitossa katsomme, että selkeät toimintaan ja toimintaprosesseihin liittyvät muutokset olisi tullut asianmukaisesti arvioida myös niiden mahdollisten taloudellisten vaikutusten osalta. On kestäväntöntä lainsäädäntötyötä, että sote-uudistuksen mahdollisesti tulevaisuudessa tuomilla säästöillä tai itse sote-uudistuksella, perustellaan substanssilainsäädännön yksityiskohtaisia muutoksia. **Näkemyksemme mukaan myös hyvinvointialueille tulee turvata rahoitusperiaatteen mukainen resurssointi uusiin, laajeneviin tai muuttuviin tehtäviin.**

Toteamme myös, että kaikki lakiesityksen vaatimat digitaaliset ja tietojärjestelmämuutoksiin liittyvät vaikutukset ja näiden rahoitus on arvioimatta. Jo pelkästään esimerkiksi se, että tietojen vaihtoon liittyy uudenlaista, siinänsä kannatettavaa sääntelyä (esimerkiksi tiedon antaminen täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen päätöksestä) tulisi arvioida. Lisäksi koko lain

rakenne on muuttumassa merkittävästi, mistä aiheutuu erittäin runsaasti tietojärjestelmämuutoksia, joiden toteutusaikataulu yhtäkaa sote-uudistuksen kanssa on erittäin riskialtis ja tuo myös selkeitä uusia kustannuksia.

Lakiesityksessä ehdotetaan myös kokonaan uuden taloudellisen toimintakyvyn edistämisen palvelun lisäämistä sosiaalihuoltolakiin. Tämänkin ehdotuksen taloudelliset vaikutukset ovat arvioimatta ja ne kuitataan toteamalla, että tehtäviä ei lisättäisi, vaan palvelu ikään kuin kokoaisi yhteen jo voimassa olevia palveluja. Tämä herättää kysymyksen, miksi sitten ylipäättään tästä halutaan säätää? **Ehdotetusta sääntelymuodosta kustannusneutraalius ei näkemyksemme mukaan ole mitenkään pääteltävissä, koska ehdotus on sosiaalihuoltolain systematiikan vastainen ja toisaalta missään ei ole arvioitu sitä, lisääntykö tehtyjen sosiaalihuollon päätösten määrä jotenkin aiempaan verrattuna vai ei ja jos ei lisäännä, niin miksi ei.** Muutos voi esimerkiksi johtaa siihen, että sosiaalisesta luototuksesta tulisi tehdä kaksi erillistä päätöstä.

Lisäksi huomautamme, että esityksessä vaikuttaa lausuntovaiheessa olleeseen versioon nähden olevan myös yksi kustannuksia vähentävä muutos, jolla on selkeitä asiakkaan asemaa heikentäviä vaikutuksia. Nyt vaikuttaisi siltä, että 11 §:n 3 momentin osalta ehdotetaan säädettäväksi kotitalouskohtainen 150 euron vähennys ansiotuloista. Voimassa olevassa laissa ansiotulovähennys on tulonsaajakohtainen. Tulonsaajakohtaisuus on poistettu lain sanamuodosta poistettaessa ansiotulovähennyksen toinen kriteeri.

Loppupäätelmät

Kuntaliiton ja Kansaneläkelaitoksen syyskuussa 2022 tekemän toimeentulotuen nykytila-analyysin tiedonkeruussa on noussut vahvasti esiin se, että yksi kaikkein keskeisimmistä asioista, jota lainsäädännössä ja toimeenpanossa tulisi parantaa, on hyvinvointialueiden ja Kansaneläkelaitoksen välinen tiedonvaihto, jotta toimeentulotukiasiakkaan saumaton palvelu mahdollistuisi. **Kuntaliiton näkemyksen mukaan tässä esityksessä tämä tavoite ei vielä riittävällä tavalla toteudu.** Lisäksi keskeneräinen asiakastietolain sääntely aiheuttaa sen, että lakiesitystä ei kokonaisuutena voi vielä arvioida, koska lausunnonantajilla ei ole ollut käytössään niitä säännöksiä, joihin tässä esityksessä tiedonvaihdon osalta viitataan. **Toivomme mahdollisuutta täydentävän lausunnon antamiseen, kun asiakastietolain aiotut säännökset ovat käytettävissä.**

Kuntaliitto vastustaa rahoitusvastuun jättämistä kunnille ja edellyttää lakiesityksen muuttamista tältä osin.

Korostamme myös, että tässä ehdotuksessa olevat muutokset edellyttävät hyvinvointialueiden tietojärjestelmiin erittäin laajoja muutoksia. Muutosten tekemiselle ei lain valmisteluajataulussa ole riittävästi aikaa. Tämä tarkoittaa sitä, että riskit asiakkaiden aseman heikkenemiselle kasvavat, mikäli laki tulisi voimaan ehdotetussa aikataulussa.

Lisäksi Kuntaliitto toteaa, että lakiesitys on kokonaisuudessaan valitettavan keskeneräinen ja osin niin epäselvä, ettei sitä voida toimeenpanna vaarantamatta asiakkaiden asemaa, ennen kuin virheet ja epäselvyydet on korjattu.

Voimaantuloajankohtaa arvioitaessa on otettava huomioon, että sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille 1.1.2023. Samaan yhteyteen ei ole tarkoituksenmukaista ajoittaa uutta lainsäädäntöä, ellei se ole ehdottaman välttämätöntä. Lain voimaantulo edellyttää riittävää aikaa toimeenpanoon valmistautumiselle ja tietojärjestelmämuutoksille. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen ja hyvinvointialueiden yhteistyökäytännöt ovat vuoden alussa vasta muotoutumassa. **Näistä syistä emme kannata lakiesityksen voimaan tuloa 1.1.2023. Ehdotamme, että laki palautetaan valmisteluun ja jatkovalmistelussa tehdään pykälien muotoiluun ja sisältöön liittyen tiivistä yhteistyötä toimeenpanijoiden kanssa sekä hyödynnetään Kansaneläkelaitoksen ja Kuntaliiton toimeentulotuen nykytila-analyysissä kerätty erittäin konkreettinen nykytilatieto.** Vasta hyvinvointialueiden käynnistymisen jälkeen, on tarkoituksenmukaista pohtia, millaisia muutoksia toimeentulotukilakiin tulee tehdä, jotta toimeenpanijat pystyisivät lain tuella toimimaan mahdollisimman saumattomasti yhdessä yhteisen asiakkaan parhaaksi.

SUOMEN KUNTALIITTO

Ellen Vogt
erityisasiantuntija

Sami Uotinen
johtava lakimies

Liite Säännöskohtaiset huomiot lakiesityksestä ja siinä havaituista puutteista

Liite: Säännöskohtaiset huomiot lakiesityksestä ja siinä havaituista puutteista

Luku 1: Yleiset säännökset

4 § Toimeenpano: Ehdotetut muutokset ovat sinänsä tarkoituksenmukaisia, mutta pykälän perustelut eivät näkemyksemme mukaan kaikilta osin vastaa tehtyjä muutoksia.

5 § Toimeentulotukiasian valtakunnallinen neuvottelukunta: Suhtaudumme varauksellisesti säännöksessä ehdotettuun valtakunnalliseen toimeentulotukiasian neuvottelukuntaan sekä siihen liittyvään asetuksenantovaltuutukseen. Tässä ja myöhemmin luvussa 5 (27 e §) ehdotetut alueelliset neuvottelukunnat ovat lakiin vietyinä melko raskaita hallintokeskeisiä toimeenpanon tukimuotoja. Toisaalta toimeentulotuen nykytila-analysissä kerätty tieto puoltaa sitä, että alueellinen ja valtakunnallinen neuvottelumenettely yhteistyöstä ja toimeenpanon käytännöistä voi parantaa toimeenpanon edellytyksiä alueilla.

Ehdotetuissa säännöksissä sekä valtakunnallisen että alueellisten neuvottelukuntien ehdotettu kokoonpano on kuitenkin epätarkoituksenmukainen. Vaikka lakiesityksessä esitetään, että perustoimeentulotuen 50 % rahoitus jäisi kunnille, kuntia ei säännösten esitetä kuuluviksi valtakunnalliseen neuvottelukuntaan. Alueellisten neuvottelukuntien tehtäväksi määritellään mm. asumiseen liittyviä asioita. Tästä huolimatta kunnat eivät ole ehdotuksessa uudessa 27 e §:ssä mukana myöskään alueellisten neuvottelukuntien kokoonpanossa. **Vaadimme, että kunnat/kuntien edustus tulee lisätä varsinaiseen pykälään niin valtakunnallisen kuin alueellistenkin neuvottelukuntien jäseniksi.** Tällöin kunnilla olisi edes jonkinlainen lakisääteinen mahdollisuus vaikuttaa perustoimeentulotuen toimeenpanoon liittyviin asioihin ja mahdollisesti jopa kustannuksiin. Lisäksi neuvottelukunnissa tulisi säännösten tasolla olla myös suoraan asiakkaiden edustus.

2 §:n jättäminen muuttumattomaksi esitysluonnoksessa: Näkemyksemme mukaan myös 1 luvun 2 §:ään olisi tullut tehdä muutoksia ja päivityksiä sekä saattaa se vastaamaan nyky-yhteiskunnan ilmiöitä. Nyt 2 §:n vastamattomuutta nykyajan tarpeisiin ja toimeentulotuen toimeenpanon haasteisiin on pyritty korjaamaan uudella *Henkilöllinen soveltamisala* (5 luvun 27 §) -säännöksellä. 27 §:n ehdotettu sisältö ja tarkoitus jää epäselväksi, eikä sen

3 momentti vastaa pykälän otsikkoa. Lisäksi säännöksen yhteys 2 §:ään jää epäselväksi ja osin jopa ristiriitaiseksi.

Näkemyksemme mukaan ehdotetun uuden 27 §:n yritys selkeyttää sitä, kennellä on oikeus täysimääräiseen toimeentulotukeen ja kenen kohdalla voidaan tuen tarve arvioida PL 19.1 §:n edellyttämän minimieksistenssin perusteella, on sinänsä kannatettava ja välttämätön lisäys lakiin. Tätä harkintaa ei voi jättää yksinomaan toimeenpanijoiden sopimuksiin perustuvaksi toiminnaksi, kuten nykyisin toimeenpanossa tapahtuu. Ehdotettu sääntely ei kuitenkaan selkeytä tilannetta riittävästi. **Kuntaliiton arvion mukaan uusi soveltamisalasäännös ja sen suhde lain 2 §:ään edellyttää myös tarkastelua perustuslain näkökulmasta.**

Toteamme myös, että toimeentulotuen viimesijaisuuden vuoksi lainsäädännön vastikkeellisuutta olisi tässä esityksessä tullut lisätä esimerkiksi edellyttämällä tuen hakijaa laittamaan ensisijaiset etuudet vireille tai oikeuttamalla viranomaista vireyttämään ne hänen puolestaan tai antamalla toimeenpanijalle oikeus tulouttaa opintolainan tavoin em. etuudet, mikäli henkilö kieltäytyy niitä hakemasta. Toimeentulotuen saajina on tällä hetkellä pitkäaikaisestikin henkilöitä, jotka vain kieltäytyvät esimerkiksi lapsilisän tai asumistuen hakemisesta. Laissa ei toimeentulotuen viimesijaisuudesta huolimatta ole tällaiseen tilanteeseen selkeästi ensisijaisen etuuden saamiseen/vireille laittopakkoon tai siitä kieltäytymiseen liittyviä säännöksiä. **Arvioimme, että em. sääntely voitaisiin toteuttaa joko osana 1 lukua kokonaan uudella säännöksellä tai mahdollisesti esimerkiksi huomioitavat tulot 11 §:ssä.**

Luku 2: Toimeentulotuen määräytyminen ja rakenne

6 § Toimeentulotuen määräytyminen: Säännös on osittain uusi ja osittain siihen on siirretty muualta laista jo voimassa olleita säännöksiä. Kaikkiaan säännös on aiemmin käsitellyt ainoastaan tuen määräytymisen perusteita varsin yksiselitteisesti ja lyhyesti. **Näkemyksemme mukaan säännökseen 1 ja 2 momenttien uusi muotoilu ja niihin liittyvät perustelut eivät kaikilta osin ole onnistuneita, eivätkä nykytilaa selkeyttäviä mm. siksi, että perustelut ovat jääneet varsin keskeneräisiksi ja rikkonaisiksi.** Esimerkiksi 2 momentin perusteluihin on kielellisten virheiden lisäksi jäänyt lain valmisteluvaiheesta edelleen käsite erikoismenot, joka on nyt poistettu uudesta 7 c §:stä ja sen perusteluista eli täydentävän toimeentulotuen sääntelystä kokonaisuudessaan. Tämän säännöksen perustelut ovat siis ristiriidassa 7 c §:n sääntelyn kanssa. **3 momentti sinänsä puoltaa paikkaansa tässä säännöksessä, eikä meillä ole siihen ole huomautettavaa.**

7 b § Terveystuomenot ja muut menot: Aiemmin laissa on ollut ainoastaan yksi Muut perusmenot (toimeentulotukilaki 7 b §) säännös, johon on

sisällytetty kaikkia muita perusmenoja koskeva sääntely. Nyt ehdotetaan tämän pykälän jakamista kahtia. **Kannatamme ehdotettua muutosta, sekä las-
ten tapaamiskuluihin ehdotettua muutosta, mutta esitämme samalla huo-
lemme joiltain osin uuden 7 b §:n perusteluiden sisällöstä.**

Perusteluissa ei riittävällä tavalla selkeytetä ja käy ilmi, mikä on Kelan lääkeiden tarpeellisuudesta tekemän asiantuntija-arvion merkitys täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen tarvetta arvioitaessa. Käytännössä arvio on analoginen sosiaalihuollon asiantuntija-arvion huomioimiseen Kelan perustoimeentulotuen ratkaisutyössä. Toimeenpanossa on jatkuvasti merkittäviä haasteita sen osalta, että lääkkeitä - myös sellaisia lääkkeitä, jotka Kela on asiantuntija-arviossaan arvioinut jopa asiakkaan henkeä uhkaaviksi ja näin ollen ei-tarpeellisiksi - haetaan nyt kahdesta paikasta. On kestävämpiä, että Kelassa lääketieteellisellä ja farmasian asiantuntemuksella arvioidaan lääkkeiden tarpeellisuus tai kiireellisyys, joka tulee uudestaan arvioitavaksi sosiaalialan ammattilaiselle, jolla ei ole lääketieteellistä koulutusta tai farmaseuttista osaamista. Luonnollisesti tämä on julkishallinnon toiminnan kannalta myös hyvin tehokasta. **Katsomme, että lääkemenojen osalta Kelan tekemän asiantuntija-arvion asema tulisi laissa selkeyttää ja ottaa käyttöön myös täydentävän toimeentulotuen tarpeellisuusarvioinnin perustana.**

Lisäksi Kuntaliitto esittää huolensa perusteluiden muotoilusta, jossa todetaan seuraavaa: *Perustoimeentulotuessa huomioon otetaan muut kuin perusosaan sisältyvät tarpeelliset terveydenhuoltomenot vain siltä osin kuin asiakas ei ole niitä lain mukaan oikeutettu saamaan ensisijaisista järjestelmistä.* Em. lause edellyttää lisäselkeytystä, koska nykymuodossaan lause vaikuttaa pikemminkin laajentavan hyväksyttävien terveydenhuoltomenojen soveltamisalaa kuin selkeyttävän tai rajaavan sitä. **Huomautamme, että terveydenhuoltomenojen soveltamisalaa ei ole laissa tyhjentävästi säädetty.** Mitä tällä perustelujen lauseella, suhteessa esimerkiksi joihinkin kalliisiin syöpähoitoihin, joiden ei ole katsottu kuuluvan julkiseen terveydenhuoltoon, tarkoitetaan? Vaikutelmaksi myös jää, että em. perusteella yksilö voisi esimerkiksi hakeutua yksityiseen silmälääkäriin ilman mitään erityistä perustetta ja hänelle korvattaisiin Kela-korvauksen jälkeinen osuus perustoimeentulotukena. Silmälääkärin tarkastus on sellainen palvelu, jota perustai erikoissairaanhoido eivät tarjoa silmälasireseptin hankkimista varten ilman silmäsairausperustetta/lähetettä. Onko tarkoitus, että perustoimeentulotuessa korvattaisiin tällaisia yksityislääkärikustannuksia tulevaisuudessa? Jos on, niin näiden kustannukset tulee arvioida, mitä nyt ei ole taloudellisesti arvioissa tehty.

Lisäksi toteamme, että pykälän 2 momentin 3 kohdasta eli henkilötodistuksen, oleskeluasiakirjan ja matkustusasiakirjan hankinnasta on pykälästä poistettu välttämättömyyskriteeri, mikä tulee palauttaa takaisin

pykälätasolle. Kyseessä on Kela-siirron yhteydessä täydentävästä toimeentulotuesta perustoimeentulotukeen siirretty menolaji, minkä perusteena Kuntaliiton näkemyksen mukaan tulee ehdottomasti jatkossakin olla säännöstasolle nostettu välttämättömyysarviointi (esimerkiksi henkilöllä ei ole henkilöllisyystodistusta). Välttämättömyys -kriteeriä ei voi säätää perusteluilla, kuten nyt näytetään tehtävän, koska kyseessä on tarpeellisen suuruisena -pääsäännöstä poikkeava huomioimisperuste.

7 c § Täydentävä toimeentulotuki: Kannatamme säännökseen ehdotettuja muutoksia ja pidämme niitä lainsäädäntöä selkeyttävinä ja hyvinä. Huomautamme kuitenkin, että tässä yhteydessä olisi tullut uudistaa täydentävän toimeentulotuen sisältöä tarkoituksenmukaisemmaksi mm. hautaukseen, edunvalvonnan palkkioihin sekä romanivaatteisiin liittyen. Täydentävän toimeentulotuen myöntäminen varattoman henkilön hautaukseen on lähtökohtaisesti sidoksissa kunnan viimesijaiseen vastuuseen vastata henkilön hautausjärjestelyistä (hautausvoimilaki 23 §). Tämä tehtävä ei ole siirtymässä hyvinvointialueelle. Lisäksi varattoman henkilön edunvalvontapalkkiosta tulisi huolehtia suoraan valtion toimesta toimeentulotuen sijaan. Erilaiset erityisvaatteet (esim. raskaus, romanivaatetus) ja -ruokavaliolisat sopisivat parhaiten perustoimeentulotuen yhteydessä arvioitavaksi, ja ne olisi voitu siirtää osaksi perustoimeentulotukea.

Lisäksi toteamme, että perusteluissa viitataan virheellisesti 6 §:n perusteluihin, joita ei enää tämän säännöksen yhteydessä ole, vaan ne on siirretty 13 §:ään.

Säännöksen perusteluissa on myös epätarkoituksenmukaisesti todettu seuraavaa: *”Tuen tarvetta arvioitaessa perusteena olisi Kansaneläkelaitoksen tekemä laskelma, johon hyvinvointialue täydentäisi erityisistä tarpeista aiheutuvat menot harkintansa nojalla”*. Kansaneläkelaitoksesta ei siirry hyvinvointialueelle minkäänlaista laskelmaa sellaisessa muodossa, että hyvinvointialue voisi täydentää oman harkintansa piirissä olevia menoja Kelan laskelmaan. **Huomautammekin, että perusteluissa annetun oikeusohjeen kustannusvaikutukset olisivat erittäin merkittävät, kun hyvinvointialueiden työntekijöiden tulisi manuaalisesti täyttää Kansaneläkelaitoksen laskelman tiedot omaan asiakastietojärjestelmäänsä. Vaadimme, että säännöksen epätarkoituksenmukaiset perustelut muutetaan vastaamaan jo vakiintunutta käytäntöä, jossa hyvinvointialue tekee ainoastaan tarvittaessa oman täydentävän toimeentulotuen perusteena olevan laskelmansa hyödyntämällä Kelan perustoimeentulotuen laskelman lopputulosta yksilöiden minkä perustoimeentulotuen päätöksen laskelmaa käytetään ratkaisun lähtökoh-tana.**

8 § Ehkäisevä toimeentulotuki: Kannatamme säännöksen siirtämistä muiden tuen sisältöä kuvaavien säännösten yhteyteen kuin myös sitä, että säännöksen 2 momentissa perustoimeentulotuen laskelman roolia ja lain haku-menettelyyn liittyvää marssijärjestystä on selkeytetty suhteessa ehkäisevään toimeentulotukeen. 2 momentin erityisen syyn perustelu tulisi kuitenkin olla selkeästi poikkeus. **Näkemyksemme mukaan pääsäännön tulee ehdottomasti jatkossakin olla, että myös ehkäisevä toimeentulotuki perustuu nimenomaisesti perustoimeentulotukioikeuden selvittämisen kautta todetuun taloudellisen tuen tarpeeseen ja että ehkäisevässäkin toimeentulotussa toteutuu toimeentulotuen viimesijaisuusperiaate myös jatkossa.** Mikäli henkilön perustoimeentulotukioikeutta ei ole yhdenvertaisesti selvitetty ennen ehkäisevän toimeentulotuen tarpeen selvittämistä, on mahdollista, että Kelaan siirretty perustoimeentulotuen tarpeen selvittämiseen liittyvä laskennallinen työ siirtyy tätä kautta osittain takaisin hyvinvointialueiden sosiaalialan ammattilaisten tehtäväksi ja toisaalta myös se, ettei hakijoiden perustoimeentulotukioikeus toteudu täysimääräisesti.

Lisäksi huomautamme, että säännöksen perusteluissa näytetään asetettavan säännöksen itsehallinnolliselle toimeenpanolle sellaisia reunaehdoja, jotka ylittävät lain sanamuodon. Perusteluilla ei voi yli varsinaisen lain säännöksen määritellä etukäteen, millaiset myöntämiskriteerit hyvinvointialue voi ehkäisevälle tuelle määritellä, kuten perusteluissa nyt viittauksella sosiaalihuoltolain 12 §:ään tehdään. Lisäksi em. 2 momenttiin kohdistuva perustelu on vahvassa ristiriidassa ehkäisevän toimeentulotuen 1 §:n 2 momentissa määritellyn ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksen kanssa.

10 § Alennettu perusosa ja 10 a § Perusosan alentamista koskeva menettely: Säännöksiä on merkittävältä osin muutettu. **Kuntaliitto on toistuvasti tuonut esiin, että perusosan alentamisen säännökset tulee uudistaa kokonaisuudessaan vastaamaan nyky-yhteiskuntaa ja eri toimijoiden palveluja siten, etteivät eri viranomaisten lainsäädännöt ja toimintaperiaatteet ole keskenään ristiriidassa, ja ettei perusosan alentaminen tosiasiaa johda raskaisiin hallinnollisiin tarkoitukseltaan epäselviin ja ristiriitaisiin viranomaisprosesseihin.** Perusosan alennuksen tosiasiallisia vaikutuksia tai kustannuksia ei ole koskaan selvitetty.

Pidämme tässä lakiesityksessä perusosan alentamiseen ehdotettuja muutoksia pitkälti soveltamis- ja toimeenpanokelvottomina. Perusosan alentamiseen ehdotetut muutokset tulee Kuntaliiton näkemyksen mukaan ehdottomasti arvioida myös valtiosääntöisestä näkökulmasta. Esimerkiksi sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen arvion muuttaminen joissain tilanteissa pakolliseksi ja toisaalta taas sellaiseksi palvelumuodoksi, johon osallistumisella näytettäisiin voitavan loputtomasti estää perusosan alentaminen, edellyttää asiakkaan oikeuksien ja toisaalta 2 a §:n asettamien velvollisuuksien

suhteen valtiosääntöistä punnintaa. Lisäksi 10 a §:n 2 momentissa on asetettu Kelalle tiedonantovelvollisuus, vaikka tiedon antamisen peruste tai mihin tiedon antamisen tulisi hyvinvointialueella johtaa, ei selviä sääntelystä ja asetettu velvollisuus on ristiriidassa 18 h §:n kanssa.

Voimassa olevan lain 10 §:ssä lähtökohtana perusosan alentamistilanteissa on kunnan toimimisvelvollisuus itsenäistä suoriutumista tukevan suunnitelman käynnistämiseksi, kun se saa tiedon perusosan alentamisesta. Nyt näytetään ehdotettavan, että Kela ohjaa tarpeen mukaan asiakkaan sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioon ja tiedottaa siitä etukäteen asiakasta, paitsi tilanteissa, joissa harkitaan toistuvaa työvoimapolitiittisista toimista kieltäytymistä, jolloin palvelutarpeen arviosta on säädetty ikiliikkuja, johon pelkkä osallistuminen näyttäisi estävän 40 % alentamisen kokonaan. **Kuntaliitto huomauttaa, että missään ei ole säädetty, että perusosan alentaminen tulisi sosiaalihuollossa tulkita suoraan siten, että sen perusteella käynnistyisi sosiaalihuoltolain 36 §:n mukainen palvelutarpeenarvio tai toiminta palvelutarpeen arvion tekemiseksi. Katsomme, ettei 36 §:n sisältöä ja soveltamisalaa voida muuttaa toimeentulotukilaissa, eikä muutenkaan vaikuta parhaalta mahdolliselta ratkaisulta säätää yleislain keskeisestä soveltamiskäytännöstä erityislaissa.**

Lisäksi missään ei ole tosiasiassa säädetty siitä, miten ja millä keinoin Kela saa tiedon siitä, että henkilö ei ole Kelan ohjauksesta huolimatta hakeutunut ja/tai osallistunut palvelutarpeen arvioon. Hyvinvointialueen oma-aloitteista tiedonantovelvollisuutta säätelevässä 18 b §:n 1 momenttiin on käytännössä sisällytetty vain voimassa olevan lain 18 a §:n 3 momentin sisältö. **Huomautamme, että voimassa olevan lain 18 a §:n 3 momentin sisältö on säädellyt yksinomaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen liittyviä tilanteita ja näistä annettavaa tietoa sekä tähän liittyvää tiedon antamisen harkintaoikeutta, ei sitä, että kunnat ilmoittaisivat itsenäistä suoriutumista tukevan suunnitelman laatimiseen osallistumisesta tai siinä suunniteltujen palvelujen laiminlyönnistä.** Suunnitelman laatimisesta tai sen laiminlyönnistä ilmoittamisesta Kansaneläkelaitokselle ei ole tällä hetkellä laissa säädetty mitään erikseen. **Koska tässä ehdotuksessa säännöksen perusteluissa voimassa olevan lain 18 a §:n 3 momentin soveltamisalaa näytettäisiin voimakkaasti laajennetun, tulisi tästä näkemyksemme mukaan myös todeta jotain itse perusteluissa.** Toimeenpanon tehokkuuden vuoksi on ymmärrettävää, että asiasta säädetään, mutta tiedonantamisen kustannukset hyvinvointialueelle tulee myös arvioida ja tulee myös täsmentää, miten hyvinvointialue sitten antaisi nämä tiedot Kansaneläkelaitokselle.

11 § Huomioon otettavat tulot: Pykälään ei ole tehty muita muutoksia kuin poistettu ansiotulojen huomioimatta jättämisen toinen kriteeri. **Huomautamme, että voimassa olevassa laissa säännös on tulonsaajakohtainen,**

**mutta nyt tässä esityksessä se ehdotetaan palautettavaksi kotitalouskoh-
taiseksi.** Tämän kustannuksia vähentävän muutoksen taloudelliset vaikutus-
arviot puuttuvat esityksen vaikutusarvioista.

**Näkemyksemme mukaan kaikki pykälän 2 momentissa luetellut etuoikeute-
tut tulot olisi tullut läpikäydä ja arvioida sekä pohtia, ovatko ne enää tar-
koituksenmukaisia ja onko em. tuloja sääntelevissä laeissa tapahtunut sel-
laisia muutoksia, jotka pitäisi huomioida nyt myös toimeentulotukilaissa.**
Esimerkiksi vammaisetuuksien etuoikeutuksen vaikutukset ja suhteet asia-
kasmaksulainsäädännön muutoksiin olisi tullut tässä yhteydessä selvittää.
**Arviomme mukaan esimerkiksi vammaisetuuksien etuoikeuttaminen kai-
kilta osin toimeentulotuessa ei enää asiakasmaksulainsäädännön ja vam-
maisetuuslainsäädännön uudistuksista johtuen ole perusteltua ja loogista.**
**Toteamme myös, että ainakin 2 momentin 5 ja 6 kohdissa on virheelliset
viittaukset, jotka tulisi korjata ennen kuin lakia voidaan toimeenpanna.**

13 § Toimeentulotuen määräytymisaika ja laskelma: Säännös on osittain uusi
ja osittain siihen on koottu useammasta säännöksestä voimassa olevaa
sääntelyä samaan pykälään. **Pidämme yhteen koontia kannatettavana,
vaikka pykälän momenttien muotoilu ja perustelut jäävät joiltain osin epä-
selviksi. Näkemyksemme mukaan 3 momentin viimeinen lause tulisi olla
muodossa:** *”Tulot ja käytettävissä olevat varat voidaan kuitenkin jakaa eriin
otettavaksi huomioon useampana toimeentulotuen määräämisen ajanjak-
sona, jos se tulon kertaluonteisuus taikka sen saamisen peruste tai käyttö-
tarkoitus huomioon ottaen tai käytettävissä olevan varallisuuden laatu hu-
mioiden on kohtuullista”.* Nyt ehdotettu sanamuoto on epäselvä sen osalta,
rinnastuvatko tulot ja varat toisiinsa eriin jakamisen osalta vai eivät.

**Kannatamme 4 momentin muutosta, jossa ansiotuloihin rinnastetaan myös
muut tulot.** Toisaalta momentin sanamuoto ja siinä oleva viittaus päätöstä
seuraavaan kahteen kuukauteen sekä kohtuuttomuus- ja käytettävissä olon
vaade tekevät momentin soveltamisesta käytännössä melko mahdotonta.
Miten ja millaisissa tilanteissa säännöstä oikein tulisi tai voidaan soveltaa,
kun perusteluissa kuitenkin todetaan, että ei ole tarkoitus ollut säätää siten,
että henkilö voisi tuhlat em. rahansa, miten haluaa? Voidaanko ja missä ti-
lanteissa tietoisesti tuhlatut varat siis ottaa tulona huomioon vai ei? **Sään-
nös on näkemyksemme mukaan korjattava soveltamiskelpoiseksi ennen
kuin lakia voidaan toimeenpanna.**

**Laskelmaan liittyvään 6 momentin asetuksenantovaltuutukseen suhtau-
dumme varauksellisesti, koska sen osalta vaikutetaan päätyvän tilantee-
seen, jossa asetuksella säädettäisiin perusoikeuksien toteutumisen kan-
nalta erittäin keskeisestä asiasta.** Asetuksenantovaltuutus tulisi tästä

syystä poistaa tai vähintäänkin rajata ja perustella nykyistä selkeämmin ja lisäksi valtuutuksesta tulisi saada perustuslaillinen arvio.

Luku 3 Menettely toimeentulotukiasioissa

Lakiesityksen lausuntokierroksella olleessa versiossa, samoin kuin voimassa olevassakin laissa, 14 §:n kohdalla siirrytään *Lukuun 3 Menettely toimeentulotukiasioissa*. **Huomautamme, että tästä lakiesityksestä ei enää selviä, onko tarkoitus noudattaa voimassa olevan lain rakennetta tältä osin.**

14 § Toimeentulotuen hakeminen; 14 a § Toimeentulotukiasian käsittely; 14 c § Toimeentulotukea koskevan asian siirtäminen Kansaneläkelaitoksesta hyvinvointialueelle: Kuntaliitolla ei sinänsä ole ehdotettujen säännösten uudelleen muotoiluun ja järjestelyyn huomautettavaa. Nämä kolme uudelleen muotoiltua säännöstä, lisättynä ennalleen jätetyllä 14 b §:llä, muodostavat menettelyluvussa suhteellisen loogisen kokonaisuuden ja ovat sisällöltään selkeitä.

Kuntaliitto kuitenkin toteaa, että ehdotetun 14 a §:n perustelut ovat vakavasti virheelliset. Perusteluiden ensimmäisen kappaleen mukaan: ”Pykälän voimassa olevan lain mukainen sisältö kumottaisiin ja sen oleskelua sekä hyvinvointialueiden välistä toimivallan jakoa koskeva sisältö siirrettäisiin uuteen henkilöllistä soveltamisalaa koskevaan 27 §:ään.”

Huomautamme, että voimassa olevan lain 14 a §:ssä säädetään Kelan velvollisuudesta ratkaisutyötä tehdessään kohdistaa perustoimeentulotuen kustannukset tietyllä tavalla kuntakohtaisesti sekä kuntien välisestä oleskeluperiaatteen mukaisesta toimivaltajaosta. Kyseessä on siis kokonaan eri asia kuin yllä perusteluissa väitetty 27 §:ään siirretty sisältö, jolla sinänsä ei muutenkaan ole mitään tekemistä henkilöllisen soveltamisalan kanssa. Nykyisessä laissa ei luonnollisestikaan edes säännellä hyvinvointialueiden välisestä toimivallan jaosta.

Kuntakohtaisesta kohdistamisvelvollisuudesta ei nyt säädellä lakiesityksessä enää missään säännöksessä. **Tämä tarkoittaa käytännössä arviomme mukaan sitä, ettei kunnille voida osoittaa rahoitusvastuuta perustoimeentulotuen kustannuksista, koska missään lain säännöksessä ei varmisteta sitä, että kunnan rahoitusosuudella on laillinen perusta.** Uusi 27 § tai sen 3 momentti ei korjaa tätä, koska siellä säädetään ainoastaan hyvinvointialueiden välisestä toimivaltajaosta eikä suinkaan siitä, miten kustannukset ratkaisutyötä tehtäessä suhteessa kuntiin tulee kohdistaa. Koska perustoimeentulotuen kustannukset on esityksessä ehdotettu jätettäväksi kunnan vastuulle, on menettelyllisestä kohdistamisesta säädettävä, jotta kustannusvastuu olisi todennettavissa ja kustannusten syntymisen perusteet olisi-
vat kunnan tarkistettavissa.

Lisäksi huomautamme, että on välttämätöntä säätää myös hyvinvointialueen velvollisuudesta kohdistaa kustannukset kunnittain täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen osalta sekä tämän kohdistamisen perusteista. Mikäli kohdistamisesta ei säädetä kuntakohtainen tilastointi ei ole mahdollista ja toimeentulotuen tilastoinnin aikasarjojen luotettavuus tulee kokonaisuudessaan katoamaan. **Arviomme mukaan toimeentulotukitilastojen jatkuvuus ja toisaalta kunnan oikeus seurata toisiinsa sidottujen toimeentulotuen tukimuotojen kokonaiskustannuksia on mahdollistuttava.** Hyvinvointialueen tulee myös etukäteen toiminnan järjestämistä suunnitellessaan tietää, kerätäänkö tilastot kunnittain vai hyvinvointialueittain. Tehdyn rahoitusratkaisun perusteella ja oleskeluperiaatteen säilyessä laissa ennallaan kuntaperustaisuus on ainoa mahdollisuus tämän palvelun tilastoinnille.

Toteamme myös, että 14 §:n perusteluissa lienee virhe pykälän 3 momentin kumoamiseen liittyen. Em. kumotuksi ehdotetun säännöksen sisältö ei vastaa 14 a §:n 3 momentin uutta sisältöä ja 14 §:ssä ei ehdotetun sääntelyn mukaan enää siis ole lainkaan 3 momenttia. Perustelut jäävät näin olen epäselviksi. **Korostettakoon vielä erikseen, että Kuntaliitto kannattaa voimassa olevan 14 §:n 3 momentin kumoamista ja pitää kumoamista hyvänä ja perusteltuna ratkaisuna.**

14 d § *Toimeentulotukiasioinnin järjestäminen ja asiakkaan oikeus henkilökohtaiseen palveluun:* **Meillä ei ole huomautettavaa ehdotettuihin muutoksiin tai niiden perusteluihin ja pidämme tätä säännöstä kannatettavana, vaikkei sinänsä mitenkään mullistavana lisäyksenä lakiin.** Uusi 3 momentin yhteisestä tapaamisesta kunnan ja Kansaneläkelaitoksen kanssa myös asiakkaan pyynnöstä voi nähdä lakiesityksen yhtenä harvana todella asiakkaan asemaa parantavana säännöksenä, jossa korostetaan lain toimeenpanijoiden yhteistyön tärkeyttä.

14 e § *Toimeentulotukiasioita koskeva Kansaneläkelaitoksen ja hyvinvointialueen yhteistyö:* Säännös on kokonaisuudessaan uusi ja siinä säädetään lain perustelujen mukaan hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen välisestä yhteistyöstä. **Kuntaliitto huomauttaa, että säännöksen sanamuodolla ei tuoda minkäänlaisia uusia konkreettisia yhteistyön tekemisen muotoja tai keinoja hyvinvointialueiden ja Kansaneläkelaitoksen käyttöön.** Lisäksi säännöksen perustelut kuvaavat varsin byrokraattisia käytäntöjä. Perusteluihin on nostettu aiemmissa lainvalmisteluvaiheissa pykälässä olleita kokonaisuuksia. Niissä esitetty on nyt osin ristiriidassa käytännön realismin sekä nyt pykälään jätetyn säännöksen kanssa. **Perustelut tulisi näkemyksemme mukaan korjata asiallisiksi ja pykälään ehdotettua sanamuotoa vastaaviksi ennen lain toimeenpanoa.**

15 § Lausunto: 15 §:n sisältö on kokonaan uusi. Säännöksessä ehdotetaan monimutkaista byrokraattista kokonaan uudenlaista asiakkaan kuulemisprosessia edellyttävää käytäntöä tällä hetkellä käytössä olevaan joustavaan asiakaslähtöiseen sosiaalihuollon lausuntomenettelyyn. Ehdotettu sääntely ei tuo tosiasiallista parannusta nykyiseen tilanteeseen, vaan pikemminkin kankeuttaa ja rajaa sitä epätarkoituksenmukaisella tavalla. Sääntelyssä jää myös kokonaan epäselväksi, tarkoitetaanko 1 momentin kuulemisella hallintolain mukaista määrämuotoista kuulemismenettelyä. **Sinänsä siitä, että sosiaalihuollon asiantuntija-arvio tulee erityisesti ottaa huomioon perustoitteentulotuen päätöksenteossa, on näkemyksemme mukaan tarpeellista säätää, mutta ehdotetussa muodossaan säännös ei tuo käytäntöihin toivottua joustavuutta ja selkeyttä.**

Pykälässä on nyt rajattu ne tilanteet, joita pykälän lausunto voisi koskea. **Tämä 2 momentissa ehdotettu lausunnon sisältöön kohdistuvien tilanteiden rajaaminen, on näkemyksemme mukaan toteutettu epätarkoituksenmukaisesti ja mahdollisesti asiakkaan asemaa heikentävästi.** Esimerkiksi ykköskohdassa rajataan nyt sosiaalihuollon lausunto annettavaksi koskemaan vain niitä olosuhteita ja tilannetta, jotka voivat vaikuttaa Kansaneläkelaitoksen päätöksentekoon muiden perusmenojen tarpeellista suuruutta arvioitaessa. Lausuntoa ei siis esimerkiksi voitaisikaan antaa siitä, että sosiaalihuollon näkemyksen mukaan jonkin asiakkaan kohdalla hänen lääkityksensä tulisi turvata pienestä laskennallisesta ylijäämästä huolimatta, vaikkapa asiakkaan vaikean lausunnon tarkemmin kuvattavan sosiaalisen tilanteen tai asiakassuunnitelmassa suunnitellun itsenäistä suoriutumista tukevan jonkin muun syyn perusteella. Tai että tämän asiakkaan kohdalla tulisi myöntää vuokravakuus, vaikka kyseessä Kansaneläkelaitoksen soveltamiskäytännön mukaan olisi ns. 'mukavuusmuutto'. Myös lausunnon antaminen kiireellisessä tilanteessa tuntuu kestävämmältä sääntelyltä, kun pitäisi keskittyä siihen, että asiakas saa kiireelliseen tarpeeseensa sen avun, johon hän on oikeutettu. Ei myöskään ole selkeää, mitä perusosan alentamiseen liittyvällä lausunnon tavoitteella ja miten tämä sovitetaan perusosan alentamisen ehdotettuun monimutkaiseen hahmottomaan prosessiin. **Kuntaliiton näkemyksen mukaan säännöksen suurena riskinä on se, että perustyöhön kuuluva tavanomainen asiakasyhteistyö ja lakiin perustuva tietojen vaihto muuttuu kirjallisten lausuntojen pyytelyksi ja antamiseksi.** Näin voidaan päätyä lisäämään kirjallista byrokratiatyötä entisestään, varsinkin kun lakiesityksessä ei ole varmistettu tai kuvattu, miten tieto viranomaisten välillä saadaan kulkemaan, paljonko lausuntoja arviolta annettaisiin sekä kirjattaisiin ja minkä verran sen arvioidaan vaativan manuaalista työtä.

Olemme huolissamme myös siitä, lisääkö lausunnoksi nimetty asiantuntija-arvion huomioiminen jo nyt suurta perustoitteentulotuen päätösten tarkistusten määrää, joka osaltaan on ollut hämärtämässä asiakkaiden

ymmärrystä perustoimeentulotuen sisällöstä ja oikeuksistaan. Mitä Kansaneläkelaitoksen tulisi tehdä, kun se vastaanottaa sosiaalihuollon lausunnon, jonka näkemys poikkeaa esimerkiksi voimassa olevan perustoimeentulotukipäätöksen sisällöstä ja siinä käytetystä valtakunnallisesti yhdenvertaisesta harkinnasta? Onko tarkoitus, että voimassa olevaa perustoimeentulotukipäätöstä aletaan tarkistaa, vaikka lausunto ei muuttaisikaan päätöksen lopputulemaa vai miten Kansaneläkelaitoksen tulisi toimia? **Huomautammekin, että tässä ehdotuksessa muuttumattomaksi jäänyttä voimassa olevaa 18 §:ää Toimeentulotuen tarkistamisesta olisi mahdollisesti myös pitänyt tästä näkökulmasta tarkastella ja uudistaa.**

Kuntaliiton näkemyksen mukaan säännöksessä ehdotettu lausuntokäytäntö on tarpeettoman raskas sääntelymuoto viranomaisten väliselle yhteistyölle. Tavoitteena tulisi olla se, että kummankin viranomaisen omalla toimialallaan tekemässä työssä syntyvät toisen ratkaisutoiminnalle ja siinä käytettävälle harkinnalle välttämättömät asiakkaan edun turvaavat tiedot kertyisivät automaattisesti sellaiseen tietovarantoon, jonne kummallakin olisi mahdollisuus päästä tarkistamaan tiedot. Erityisen keskeistä tämä olisi siksi, että samaa lakia toimeenpantaessa päätöksenteon ja siinä toteutettavan harkinnan tulisi perustua samaan tietopääomaan.

16 § Toimeentulotuen maksaminen: Pykälään lisättäisiin uusi 3 ja 4 momentti. Uusi lisättävä 3 momentti käsittelisi maksusitoumuksen menettelystä säätämistä. Tietyissä tilanteissa ehdotetaan säädettäväksi, että tuen myöntäminen edellyttäisi asiakkaan suostumusta. **Kuntaliitto ei kannata, että toimeenpanijan itsehallinnolliseen menettelyyn sekä viranomaisen kustannustehokkuuteen ja viimesijaisen tuen perille menon varmistamiseen liittyvästä vakiintuneesta toimintatavasta säädettäisiin erikseen. Lisäksi vastustamme ehdottomasti suostumuksen liittämistä maksusitoumuksen ehdoksi missään tilanteissa.**

Ehdotetun uuden 3 momentin jälkimmäinen lause kuuluu: *Maksusitoumuksella Kansaneläkelaitos tai hyvinvointialue voivat sitoutua maksamaan toimeentulotukilain 7 a—7 c ja 8 §:ssä tarkoitettuja menoja ja asiakkaan suostumuksella kiireellisessä tilanteissa myös 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuja menoja.* **Kuntaliitto huomauttaa, että täydentävänä ja osin ehkäisevänäkin toimeentulotukena myönnettävät menot ovat usein samoja, mitkä jo periaatteessa sisältyvät toimeentulotuen perusosaan.** Muotoilun perusteella herääkin kysymys, mitä nyt oikein on tarkoitus säätää, koska lauseen alku- ja loppuosa vaikuttavat olevan keskenään ristiriidassa tai ainakin toimeenpanijan on vaikea hahmottaa, kumpaa oikeusohjetta on tarkoitus noudattaa. Ja miksi juuri kiireellisissä tilanteissa, joissa tuen perille meno ja nopeus nimellisesti tulisi varmistaa, päädyttäisiinkin esimerkiksi toistuvien ruokarahahakemusten kohdalla siihen, että tuki täytyisi maksaa asiakkaan tilille,

joka tarkoittaa aina vähintään yhden pankkipäivän viivettä, usein kahdenkin? Ehdotetusta muotoilusta herää myös vahva epäily, onko todella ollut tarkoitus säätää niin, että Kansaneläkelaitos ei voi myöntää ruokarahaa kuin ai-noastaan kiireellisissä tilanteissa ja asiakkaan suostumuksella maksu-sitoumuksena, mutta hyvinvointialueen taas ei tarvitse kysellä asiakkaan suostumusta missään tilanteessa, koska sen myöntämä tuki on 7 c §:n mu-kaista täydentävää tai 8 §:n mukaista ehkäisevää toimeentulotukea?

Näkemyksemme mukaan maksusitoumuksissa on aina pyritty ottamaan huomioon myös asiakkaan oma toivomus niin kiireellisissä kuin kiireettö-missäkin tilanteissa. Toisaalta toimeentulotuessa on kyse viimesijaisesta tu-kimuodosta, jossa toteutetaan perustuslain 19.1 §:n mukaista viimesijaista turvaa. **Tästä syystä viranomaisella on arviomme mukaan myös erityinen velvollisuus varmistaa, että esimerkiksi lapsiperheen ruokaraha tai jollekin henkilölle kotimatkaan annettu matkalippu kohdistuu nimenomaisesti sii-hen tarkoitukseen, mihin se on myönnetty hakijan suostumuksesta riippu-matta.**

4 momentissa tarkennetaan myös vakiintuneeksi muodostunutta vakuus-käytäntöä. Tämä on sinänsä perusteltua, koska kyse on menettelyn tosiasi-allisesta rajaamistarpeesta ja -suuntaamisesta.

Vuokravakuuksiin liittyen huomautamme, että vuokravakuuksien osalta tu-lisi tehdä myös vaadittavat ennakkovuokriin ja vakuuksiin liittyviä lieveilmi-öitä ehkäisevät muutokset huoneenvuokralakiin sekä ennakkovuokrien osalta myös asumistukilainsäädäntöön. Asumistukilakia tulisi muuttaa siltä osin, kuin asumistukea ei nyt voida myöntää ennakkovuokrakuukausille. On kestävämpiä ja toimeentulotuen tarvetta pitkittävää, että näille kuukausille myönnetään viimesijaista perustoimeentulotukea ilman perimismahdolli-suutta.

17 § Hakijan tietojenanto- ja ilmoitusvelvollisuus: Pykälän otsikkoa on muu-tettu. Lisäksi on muutettu viittaus asiakaslakiin koskemaan ainoastaan asia-kaslain 12 §:ää. Voimassa olevassa lainsäädännössä viittaus koskee asiakas-lain 11-13 pykälää. **Huomautamme, että esityksestä tai sen perusteluista ei käy ilmi, miksi säännöksen nimi ja viittaus on muutettu ja aiheuttavatko ne soveltamisessa jotain muutoksia.** Nykyisin voimassa olevassa laissa viitataan jo uuteen asiakaslakiin.

Luku 3 a Tietojen luovuttaminen viranomaisten välillä

Uuteen 3 a lukuun on koottu säännöksiä tietojen vaihdosta viranomaisten välillä. **Säännösten kokoaminen tältä osin yhteen lukuun on näkemyk-semme mukaan sinänsä kannatettavaa.** Toisaalta huomautamme, että eh-dotetusta kokonaisuudesta, jossa osa sääntelystä on asiakastietolaissa ja

osa toimeentulotukilaissa, näyttää tulevan monimutkainen ja vaikeasti sovellettava. Tietojen vaihtamista ja yhteistyötä koskeva sääntely edellyttäisi-kin säännösten sisällön perinpohjaisempaa tarkastelua.

Tietojenvaihtoa koskevan sääntelyn arviointia vaikeuttaa se, että säännöksissä on viitattu valmisteilla olevaan asiakastietolakiin, jota koskevaa hallituksen esitystä ei ole vielä annettu. Näin ollen ko. pykäläehdotusten sisällöstä ei ole tällä hetkellä tarkempaa tietoa.

Esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeudesta on säädetty ehdotetun 18 a §:n 1 momentin alkuosassa ja ko. momentin loppuosassa. Säännökset ovat osin päällekkäisiä. Lisäksi Kansaneläkelaitokseen sovelletaan 18 a §:n 2 momentin mukaan myös ehdotetun asiakastietolain 64 §:ssä säädettyä tiedonsaantioikeutta koskevaa sääntelyä (aiemmin sosiaalihuollon viranomaisen tiedonsaantioikeus).

Toisaalta 15 §:ssä säädetyn hyvinvointialueen lausunnon osalta jää epäselväksi, minkä säännöksen nojalla lausunnon sisältäviä salassa pidettäviä tietoja voidaan luovuttaa hyvinvointialueelta Kansaneläkelaitokselle. Onko yleisluontoinen viittaus 18 b §:ssä riittävä ilman, että sen todetaan koskevan myös salassa pidettäviä tietoja?

Hyvinvointialueen viranomaisen mahdollisuus antaa oma-aloitteisesti tietoja Kansaneläkelaitokselle 18 b §:n mukaan rajautuu 15 §:n tarkoittamaan lausuntoon, toimeentulotuen alentamisharkinnassa tarvittaviin tietoihin ja täydentävää tai ehkäisevään toimeentulotukea koskeviin päätöksiin. **Ottaen huomioon, että lausunnon sisältö on 15 §:ssä rajattu, tämä voi vaikeuttaa hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen yhteistyötä.**

Ehdotetun 18 b §:n 2 momentissa on myös asetettu hyvinvointialueelle uusi oma-aloitteinen tiedonantotehtävä. Momentissa säädetään, että hyvinvointialueen tulee antaa Kansaneläkelaitokselle tieto täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen päätöksestä. **Kannatamme sitä, että tästä tiedonanto-oikeudesta säädetään selkeästi.**

Nyt kuitenkin itse säännöksessä tai sen perusteluissa ei millään tavalla täsmennetä, mitä *'tiedolla'* tässä tarkoitetaan. **Huomautamme, että pelkkä tieto päätöksen tekemisestä ei muuta soveltamisessa ilmenneitä ongelmia.** Ongelmatilanteet liittyvät usein tilanteisiin, joissa perustoimeentulotukioikeutta ei ole muodostunut, mutta joissa sitten täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen osalta on todettu, että asiakkaan ylijäämä esimerkiksi kuluu johonkin täydentävän toimeentulotuen mukaiseen menoon. Näin ollen asiakkaalle syntyy perustoimeentulotukioikeus esimerkiksi lääkkeisiin mahdollisesti per heti ja lisäksi ainakaan aiempi perustoimeentulotuen laskelman

ylijäämä ei ole enää käytettävissä seuraavan kuukauden perustoimeentulotuen päätöksenteossa. Ehdotettu sääntely ei kuitenkaan nyt varmista juuri tämän oikean tiedon liikkumista hyvinvointialueelta Kansaneläkelaitokseen. Pelkkä tieto päätöksen tekemisestä ei riitä. Pitää määritellä miten ja missä aikaraamissa tieto pitäisi antaa ja tarkoittaako tiedon antaminen, että hyvinvointialueen tulee antaa tiedoksi kaikki hyvinvointialueen tekemät toimeentulotukipäätökset sisältöineen? Lisäksi tulee arvioida mitkä ovat tämän uuden tiedonantovelvollisuuden taloudelliset vaikutukset.

Lisäksi huomautamme, että hyvinvointialueen oma-aloitteisen ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen päätöstä koskevan tiedon luovuttamisen osalta tulee täsmentää 18 b §:n 2 momentissa, että tiedot tulee luovuttaa salassapitosäännösten estämättä.

18 f § *Perustoimeentulotukea koskevien asiakastietojen kirjaaminen:* **Toteamme, että emme kannata vanhan 18 f §:n kumoamista.** Kansaneläkelaitoksen rajaaminen sosiaalihuollon ulkopuoliseksi toimijaksi vaikuttaa yhteisen lain toimeenpanoon. Toteamme myös, että monet tietojen vaihtoon liittyvät ongelmat ratkeaisivat, jos säädettäisiin yleisesti ja täsmällisesti niistä kummankin viranomaisen asiakastiedoissa olevista tiedoista, jotka tulee olla sekä Kansaneläkelaitoksen että hyvinvointialueen käytettävissä. **Tällä tarkoitamme yhteistä toimeentulotuen tietovarantoa (sosKanta), joka mahdollistaisi samaan asiakastietoon perustuvat ratkaisut ja harkinnan ja näin ollen asiakkaan edun tosiasiallisen sujuvan ja tehokkaan toteutumisen kummankin viranomaisen ratkaisutyössä.**

18 g § *Hyvinvointialueen tiedonsaantioikeus ja tietojen luovutusvelvollisuus:* **Huomautamme, että 18 g §:n sisältö ei ole arvioitavissa, koska käytettävissä ei ole asiakastietolain 64 §:n sisältöä.**

18 h § *Kansaneläkelaitoksen oma-aloitteinen tietojen luovutusvelvollisuus hyvinvointialueelle:* Säännöksen mukaan Kansaneläkelaitoksen tulee antaa salassapitoa koskevien rajoitusten estämättä hyvinvointialueelle tieto 10 §:n 2 momentissa tarkoitettusta toimeentulotuen alentamispäätöksestä. Kuitenkin 10 a §:ssä Kansaneläkelaitos velvoitetaan antamaan tiedoksi hyvinvointialueelle myös 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu päätös. Epäselväksi jää onko Kansaneläkelaitoksella oikeutta 10 §:n 1 momentissa tarkoitettun päätöksen tiedoksi antamiseen, koska päätöksessä on salassa pidettävää asiakastietoa.

Luku 4 Toimeentulotuen takaisinperintä

Kuntaliitolla ei ole tähän lukuun tehtyihin muutoksiin kommentoitavaa.

Muutokset ovat teknisluonteisia ja johtuvat järjestämisvastuun siirtymisestä hyvinvointialueille.

Luku 5 Erinäiset säännökset

24 § Muutoksenhaku: Huomautamme, että pykälän 1 momenttiin on jätetty tekemättä välttämättömät sote-uudistuksesta johtuvat tekniset muutokset.

27 § Henkilöllinen soveltamisala: Ehdotettu henkilöllisen soveltamisalan säännös on kokonaan uusi. **Olemme ottaneet tämän säännöksen sisältöön kantaa useissa kohdin jo aiemmin lausunnossa sekä tässä liitteessä, emmekä enää tässä toista edellä todettua. Kuntaliitto toteaa, että sinällään on erittäin tarpeellista täsmentää vakiintuneen ja tilapäisen oleskelun vaikutusta toimeentulotukioikeuteen, kuten nyt pykälän 1 ja 2 momentissa on yritettykin tehdä.** Soveltamisalasäännöksellä voitaisiin modernisoida joitakin toimeentulotuesta nyt olevia ongelmia, mutta mahdollisesti yksiselitteisempi kuin nyt ehdotettu tapa olisi tehdä se avaamalla 1 luvun 2 §. Nykyisin Suomessa tilapäisesti oleskelevien henkilöiden toimeentulotuen myöntäminen on nyt käytännössä toimeenpanijoiden sopimuksen varaista toimintaa ja vaihtelee eri alueiden tai kuntien välillä. **Näkemyksemme mukaan viimesijaisen tuen toimivalta tilapäisesti maassa oleskelevien kohdalla ei voi perustua toimeenpanijoiden sopimukseen, vaan toimivaltasuhteet on selkeästi määriteltävä laissa ja niitä on noudatettava kaikkien toimeentulotuen hakijoiden kohdalla yhdenvertaisesti. Lisäksi toteamme, että 3 momentin sisältö ei vastaa säännöksen otsikkoa, eikä sinne ole siirretty aiemmin väitetysti voimassa olevan 14 a §:n sisältöä.**

27 a § Rahoitus: Pykälässä todetaan, että siinä säädettäisiin voimassa olevan lain 5 §:n tapaan rahoituksesta, mutta koskien kunnan sijaan hyvinvointialuetta. **Huomautamme, että säännös on uuden ehdotetun otsikon osalta epäinformatiivinen.** Hyvinvointialue rahoittaa toimeentulotuesta käytännössä n. 10 %, koska nyt ehdotetussa laissa perustoimeentulotuen rahoitus on jätetty kunnalle.

27 d § Tilastojen laatimisen kannalta välttämättömien tietojen luovutus Kansaneläkelaitokselta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle. Säännöksen perustelujen mukaan sen sisältö vastaisi voimassa olevan lain 14 g ja 14 h §:ien sisältöjä, jotka on yhdistetty samaan pykälään. Pykälän otsikko muutettaisiin. **Meillä ei tähän säännökseen ole sinänsä huomautettavaa, kunhan huomioidaan aiemmin 14 a §:n yhteydessä esittämämme kannanotot, jotka koskevat tilastoja ja rahoitusvastuun määräytymistä varten tarvittavan kunkohtaisen sääntelyn palauttamista sekä kuntakohtaisen määräytymisen sääntelyn laajentamista koskemaan myös hyvinvointialueita.**

27 e § Toimeentulotukiasioiden alueellinen neuvottelukunta. Tästä säännöksestä olemme lausuneet jo aiemmin 5 §:n yhteydessä.

27 f § Kunnan rahoitusosuus perustoimeentulotuesta: Kuntaliitto vastustaa perustoimeentulotuen rahoituksen jäämistä kuntien vastuulle ja pitää sitä perusteettomana ja kuntia epätasa-arvoistavana sekä rahoitusperiaatteen vastaisena. Perusteluja tälle kannalle on esitetty aiemmin tässä lausunnossa. Lisäksi ihmetystä herättää, miksi kunnan rahoitusosuutta koskeva säännös on irrotettu muista rahoitusta koskevista säännöksistä. **Kuntaliiton näkemyksen mukaan rahoitukseen liittyvät säännökset tulisi olla loogisesti peräkkäin, jotta koko toimeentulotuen rahoitusrakenne tulisi kerralla näkyväksi ja ymmärretyksi.**

Sosiaalihuoltolakiin ehdotetut muutokset

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että sosiaalihuoltolain 14 §:ään lisättäisiin 3b) kohta sosiaalihuollon taloudellisen tuen palvelu. Perustelutekstien mukaan muutoksella ei annettaisi hyvinvointialueille uutta tehtävää, vaan sillä halutaan korostaa, että sosiaalihuollossa annettava taloudellisen tuen palvelu on muutakin kuin toimeentulotukeen liittyvää avustamista. Perustelujen mukaan tästä uudesta lisäystä palvelusta ei tehtäisi päätöstä. **Kuntaliiton näkemyksen mukaan ehdotus on vahvassa ristiriidassa sosiaalihuoltolain systematiikan kanssa ja tosiasiallisesti tarpeeton.**

Sosiaalihuoltolain 14 §:ssä esitetyistä sosiaalihuoltolain mukaisista palveluista on 14 §:n lisäksi säädetty jokaisesta palvelusta erikseen. Onkin varsin kummallista, että tässä esitysluonnoksessa ehdotetaan 14 pykälään lisättävän joku sellainen palvelu, josta ei sitten säädettäisikään mitään erikseen ja josta ei myöskään tehtäisi sosiaalihuoltolain systematiikan mukaisia päätöksiä. Miksi palvelu sitten lisättäisiin lain 14 §:ään? Miksi sitä kutsuttaisiin palveluksi? Sosiaalihuoltolain systematiikan mukaan sosiaalipalveluilla vastataan sosiaalihuoltolain 11 §:n mukaisiin tuen tarpeisiin, jossa 3 kohta on taloudellisen tuen tarve. Edellä kuvattu ja huomioiden laajat sosiaalityö ja sosiaalihjaus -palvelusäännökset sekä erillislainsäädännöt (toimeentulotukilaki, laki sosiaalisesta luototuksesta), ehdotettu sääntely vaikuttaa tarpeetomalta päällekkäissääntelyltä. **Huomautamme myös, että yksi koko perustoimeentulotuen Kela-siirron tavoite oli sen korostaminen, että sosiaalihuollon tehtävä taloudellisen tuen tarpeisiin vastaamisessa on laajempi kuin pelkkä toimeentulotuen myöntäminen.** Tästä syystä nimenomaan laskennalliseksi ja vähemmän harkintaa sisältäväksi koettu osuus toimeentulotuesta siirrettiin Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi, ettei sosiaalialan ammattilaisten tarvitsisi enää tehdä puhtaasti laskennallista työtä. Tästäkin näkökulmasta nyt ehdotettu lisäys sosiaalihuoltolakiin on melko outo. **Ehdotamme säännösehdotuksen poistamista esitysluonnoksesta tai vaihtoehtoisesti perustelujen sisällön tuomista sosiaalityö ja sosiaalihjaus -säännöksiin niiden muotoilua muuttamalla. Mahdollisesti myös sosiaalinen kuntoutus sopisi tarkoituksenmukaiseksi sääntelypaikaksi.**

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta

Kannatamme kuntouttavan työtoiminnan lainsäädäntöön ehdotettuja muutoksia ja toimintarahaa sekä matkakorvauksen siirtämistä pois toimeentulotukilaista.